

Nr 126.

Av herr **Fahlander m. fl.**, med förslag till viss ändring av § 12
regeringsformen.

En huvudlinje i svensk utrikespolitik har sedan länge varit att aktivt medverka till skapandet av en internationell rättsordning.

Som en logisk följd härav har Sverige städse intagit en positiv hållning till och anslutit sig till sådana internationella konventioner och institutioner, som haft till syfte att utveckla och kodifiera den internationella rätten. Sverige har också sökt fullgöra sina förpliktelser gentemot världens övriga nationer genom medlemskapet i Nationernas förbund och Förenta Nationerna liksom även inom den europeiska kulturkretsen genom inträdet i Europarådet.

I samtliga dessa fall har bevarandet av en oinskränkt suveränitet varit en uttrycklig eller underförstådd förutsättning för Sveriges medverkan.

Den snabba och i många hänseenden omvälvande utvecklingen av de internationella relationerna har emellertid lett till att en förändrad uppfattning om den oinskränkta statsuveränitetens princip och dess följder med allt större kraft gjort sig gällande.

Den intensifierade materiella och andliga samfärdseln har inom stora områden av världen skapat en beroendeenhet, vars funktionsduglighet i många fall hotar att på ett avgörande sätt förhindras genom den statliga suveränitetsutövningen i dess nuvarande form.

Ett stort antal funktionella organ har vuxit fram, t. ex. Förenta Nationernas fack- och specialorgan, men dessa förefalla i många fall icke ha förmått fylla de på dem ställda kraven och förhoppningarna på grund av brist på fastare samordning och verkliga exekutiva befogenheter.

Behandlingen av frågorna rörande världens livsmedelsproblem, sedda mot bakgrunden av den snabba befolkningstillväxten — cirka 22 miljoner per år — är ett bland många exempel på dessa förhållanden.

Tydligare än i måhända något annat sammanhang har suveränitetsproblemet karaktär klarlagts vid behandlingen inom Förenta Nationerna av frågan om skapandet av en överstatlig kontroll av atomenergiens utnyttjande. Det har i samband härmed fastslagits, att endast en överstatlig myndighet med vidsträckta befogenheter i fråga om inspektion, kontroll och äganderätt gentemot de enskilda staterna kan medföra en lösning av detta för mänsklighetens säkerhet avgörande problem. Av Förenta Nationernas 59 medlemsstater ha icke mindre än 53, däribland Sverige, givit sin anslutning till det föreliggande majoritetsförslaget om en överstatlig kontrollmyndighet på detta område.

Det är därför naturligt, att i ett stort antal länder rörelser och organi-

sationer uppstått, vilka syfta till att skapa förståelse inom folkopinion och parlament för behovet av en sådan omgestaltning av den nationella statliga suveräniteten, som erfordras för att kunna uppbygga överstatliga myndigheter med klart avgränsade funktioner, men utrustade med verkliga, lagstiftande och exekutiva, befogenheter gentemot enskilda stater och mellanfolkliga institutioner.

På det konstitutionella området ha redan åtgärder vidtagits, vilka äga ett speciellt intresse, därför att de markera en fullständigt ny tendens på det statliga författningsarbetets plan. Medan det tidigare varit brukligt att i statsförfattningar uttryckligen fastslå eller presumera den obegränsade statsuveränitetens princip, har i de senaste franska, italienska och västtyska författningarna direkt stadgats, att den egna statsuveräniteten kan underställas och underordnas en gemensam överstatlig myndighet.

Sålunda utsäger den franska republikens nu gällande författning av den 27 oktober 1946 i sin ingress följande:

»Frankrike samtycker, under förutsättning av reciprocitet, till sådana begränsningar av suveräniteten, som äro nödvändiga för att organisera och vidmakthålla freden.»

Italienska republikens författning av den 22 december 1947 fastställer i 11 §:

»Italien tar avstånd från kriget som angreppsinstrument mot andra folks frihet och som medel vid lösning av internationella konflikter; samtycker till sådana begränsningar av suveräniteten, som äro nödvändiga för att skapa och säkerställa fred och rättvisa mellan nationerna, under förutsättning att andra stater göra detsamma; främjar och eftersträvar en internationell organisation, upprättad för sådana syften.»

Den tyska förbundsrepublikens grundlag — Bonnförfattningen av den 23 maj 1949 — fastslår i artikel 24:

»Förbundsstaten äger rätt att genom lagstiftning överföra suveränitetsbefogenheter till internationella institutioner.

Förbundsstaten kan för att vidmakthålla fred ingå i ett system för ömsesidig, kollektiv säkerhet; härvid samtycker den till sådana begränsningar av sina suveränitetsrättigheter, som krävas för att säkerställa en fredlig och varaktig ordning inom Europa och bland världens nationer.

För att åstadkomma en lösning av internationella konflikter önskar Förbundsstaten ansluta sig till ett allomfattande system för internationell skiljedom.»

I den svenska regeringsformen finnes icke något stadgat om rätt för Konungen och riksdagen att vidtaga åtgärder eller ingå sådana överenskommelser som innebära och medföra en begränsning av Sveriges suveränitetsrättigheter. En sådan rätt anse vi icke utan vidare kunna intolkas i 12 § regeringsformen.

Följaktligen måste, med regeringsformens nuvarande lydelse, ett eventuellt framtida beslut om Sveriges ingående i en europeisk förbundsstat, i

en regional federation med större territoriell omfattning, i en världsfederation eller i funktionella överstatliga myndigheter anses kunna fattas endast i den ordning, varom är stadgat för ändring av grundlagarna.

Ett sådant tillvägagångssätt kan ur tidssynpunkt i ett framtida läge komma att under vissa förutsättningar innebära allvarliga olägenheter. Även om sålunda den av oss föreslagna åtgärden kan synas sakna aktualitet för dagen, anse vi, på grund av själva principfrågans djupa innebörd och betydelse samt på grund av den pågående utvecklingens inriktning, att den av oss föreslagna åtgärden bör bli föremål för riksdagens prövning och beslut.

Vi anse vidare, att ett i grundlagen infört stadgande om att den svenska statssuveräniteten kan underordnas en överstatlig, regional, universell eller funktionell myndighet, som skapas för att upprätta och vidmakthålla fred, rättvisa och säkerhet, på ett för Sveriges internationella anseende värdefullt sätt fastslår Sveriges strävan och vilja att medverka till en fast och fungerande internationell rättsordning i den enda form, vari en sådan rättsordning nationerna emellan i vår tid kan upprätthållas.

I anslutning till vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att som vilande grundlagsändring antaga sådan ändring av 12 § regeringsformen, att efter dess första moment införes ett tillägg ungefär så lydande:

»Under förbehåll av riksdagens samtycke äger Konungen ingå ävenledes sådan överenskommelse med främmande makter, som innebär ömsesidiga begränsningar av hittills gällande suveränitetsrättigheter, såvida detta erfordras för att upprätta överstatliga organ, vilka ha till uppgift att skapa och vidmakthålla fred, rättvisa och säkerhet.»

Stockholm den 25 januari 1950.

Gustaf Fahlander.

E. A. Lindblom.

Emil Petersson.

Bernhard Näsgård.

H. Sten.

Anna Sjöström-Bengtsson.

Sven Em. Ohlön.

Erik Englund.

Erik Arrhén.

Einar Persson.

Alb. Ramberg.

Ture Nerman.

Gärda Svenson.